

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΥΠΟΥ αριθ. 181/23

Λουξεμβούργο, 28 Νοεμβρίου 2023

Απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση C-148/22 | Commune d'Ans

Χρήση θρησκευτικών συμβόλων στον χώρο εργασίας: μια δημόσια αρχή μπορεί να απαγορεύσει τη χρήση τέτοιων συμβόλων στο σύνολο των εργαζομένων της

Τα εθνικά δικαστήρια ελέγχουν αν τα ληφθέντα μέτρα συμβιβάζουν τη θρησκευτική ελευθερία με τους θεμιτούς σκοπούς οι οποίοι δικαιολογούν την εν λόγω απαγόρευση

Προκειμένου να καθιερώσει ένα απολύτως ουδέτερο διοικητικό περιβάλλον, μια δημόσια αρχή μπορεί να απαγορεύσει την εμφανή χρήση, στον χώρο εργασίας, κάθε συμβόλου το οποίο αποκαλύπτει φιλοσοφικές ή θρησκευτικές πεποιθήσεις. Ένας τέτοιος κανόνας δεν εισάγει δυσμενείς διακρίσεις, εάν εφαρμόζεται γενικώς και αδιακρίτως στο σύνολο του προσωπικού της συγκεκριμένης αρχής και περιορίζεται στο απολύτως αναγκαίο μέτρο.

Σε υπάλληλο του Δήμου Ans (Βέλγιο), η οποία ασκεί καθήκοντα προϊσταμένης γραφείου κατά κανόνα χωρίς να έρχεται σε επαφή με τους χρήστες της δημόσιας υπηρεσίας, απαγορεύθηκε να φέρει μουσουλμανική μαντίλα στον χώρο εργασίας της. Κατόπιν αυτού, ο Δήμος τροποποίησε τον κανονισμό εργασίας του και επιβάλλει εφεξής στους υπαλλήλους του την τήρηση αυστηρής ουδετερότητας: απαγορεύεται οποιαδήποτε μορφή προσηλυτισμού, η δε χρήση εμφανών συμβόλων ιδεολογικών ή θρησκευτικών πεποιθήσεων απαγορεύεται σε κάθε εργαζόμενο, περιλαμβανομένων εκείνων οι οποίοι δεν έρχονται σε επαφή με τους διοικούμενους. Η ενδιαφερόμενη επιδιώκει να αναγνωρισθεί ότι παραβιάσθηκε η θρησκευτική της ελευθερία και ότι υπέστη δυσμενή διάκριση.

Επιληφθέν της υποθέσεως, το tribunal du travail de Liège (πρωτοβάθμιο δικαστήριο εργατικών διαφορών Λιέγης, Βέλγιο) διερωτάται εάν ο κανόνας της αυστηρής ουδετερότητας τον οποίον επέβαλε ο Δήμος εισάγει διάκριση αντιβαίνουσα στο δίκαιο της Ένωσης¹.

Το Δικαστήριο απαντά ότι η **πολιτική αυστηρής ουδετερότητας** την οποία επιβάλλει μια δημόσια αρχή στους εργαζομένους της προκειμένου να εγκαθιδρύσει στο εσωτερικό της ένα απολύτως ουδέτερο διοικητικό περιβάλλον **μπορεί να θεωρηθεί ότι δικαιολογείται αντικειμενικώς από θεμιτό σκοπό**. Εξίσου δικαιολογημένη είναι η επιλογή άλλης δημόσιας αρχής υπέρ μιας πολιτικής η οποία επιτρέπει τη γενική και χωρίς διαφοροποιήσεις χρήση εμφανών συμβόλων πεποιθήσεων, μεταξύ άλλων δε φιλοσοφικών ή θρησκευτικών πεποιθήσεων, ακόμη και στην περίπτωση των επαφών με τους χρήστες, ή η τυχόν απαγόρευση χρήσης τέτοιων συμβόλων μόνο σε περιπτώσεις που συνεπάγονται τέτοιες επαφές.

Πράγματι, τα κράτη μέλη και οι τοπικές ή περιφερειακές οντότητες, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, διαθέτουν περιθώριο εκτιμήσεως όσον αφορά την αντίληψη περί ουδετερότητας της δημόσιας υπηρεσίας την οποία προτίθενται να προωθήσουν στον χώρο εργασίας, **ανάλογα με το δικό τους ιδιαίτερο πλαίσιο**. Πάντως, ο σκοπός αυτός πρέπει να επιδιώκεται κατά τρόπο **συνεπή και συστηματικό**, τα δε μέτρα που λαμβάνονται για την

επίτευξή του πρέπει να περιορίζονται **στο απολύτως αναγκαίο μέτρο**.

Εναπόκειται στα εθνικά δικαστήρια να εξακριβώσουν την τήρηση των απαιτήσεων αυτών.

ΥΠΟΜΝΗΣΗ: Η προδικαστική παραπομπή παρέχει στα δικαστήρια των κρατών μελών τη δυνατότητα, στο πλαίσιο της ένδικης διαφοράς της οποίας έχουν επιληφθεί, να υποβάλουν στο Δικαστήριο ερώτημα σχετικό με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ή με το κύρος πράξεως οργάνου της Ένωσης. Το Δικαστήριο δεν αποφαινεται επί της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου. Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να επιλύσει τη διαφορά αυτή, λαμβάνοντας υπόψη την απόφαση του Δικαστηρίου. Η απόφαση αυτή δεσμεύει, ομοίως, άλλα εθνικά δικαστήρια ενώπιον των οποίων ανακύπτει παρόμοιο ζήτημα.

Ανεπίσημο έγγραφο προοριζόμενο για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, το οποίο δεν δεσμεύει το Δικαστήριο.

Το [πλήρες κείμενο και, εφόσον υπάρχει, η σύνοψη της αποφάσεως](#) είναι διαθέσιμα στην ιστοσελίδα CURIA από την ημερομηνία δημοσίευσής της.

Επικοινωνία: Ευαγγελία Λύκου ☎ (+352) 4303 2077

Στιγμιότυπα από τη δημοσίευση της αποφάσεως διατίθενται από το «[Europe by Satellite](#)» ☎ (+32) 2 2964106

Ακολουθήστε μας!

¹ [Οδηγία 2000/78/ΕΚ](#) του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2000, για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία.